

DAGS FÖR INNOVATION!

ALMEGAS INSEL TILL FORSKNINGS- OCH INNOVATIONSPROPOSITIONEN 2016

KORTVERSION

almeGa

DAGS FÖR INNOVATION

Sverige i en föränderlig värld

Idag specialiserar sig företagen för att kunna konkurrera på världsmarknaden. Följaktligen sprids produktionsprocesserna ut globalt och så kallade globala värdekedjor skapas. En stor del av den enklare produktionen av såväl varor som tjänster har förlagts till lågkostnadsländer och importeras som insatsvara till en mer komplex produktion i Sverige. Digitaliseringen är en starkt drivande kraft för handeln genom att tidigare fysiska produkter blir digitala tjänster. Nya digitala plattformar skapas som både effektiviserar och möjliggör internationalisering. Tjänsteinnehållet i exporten ökar, samtidigt som importerad insatsvara, av såväl varor som tjänster, i produktionen ökar. Det betyder att andelen import i exporten ökar och därmed prispressas de svenska företagen och konkurrensen hårdnar.

En följd av utvecklingen är ett ökat antal högkvalificerade jobb i den kunskapsintensiva tjänstesektorn, KIS-sektorn¹, se figur 1. En stor utmaning för den svenska produktionen av varor och tjänster är frågan om hur vi

ska kunna öka effektiviteten och förädlingsvärdet för att upprätthålla vår konkurrenskraft. Störst potential för det finns tidigt respektive sent i värdekedjan (forskning, design, varumärken, eftermarknad, försäljning etc).

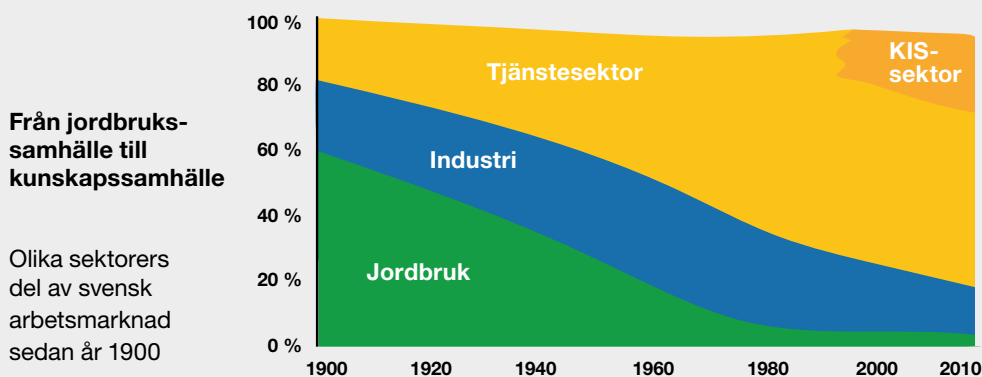
Sverige satsar i internationell jämförelse stort på FoU. År 2014 uppgick Sveriges offentliga FoU-utgifter till cirka 33 miljarder kronor, det vill säga 3,8 procent av den totala statsbudgeten eller 0,9 procent av Sveriges BNP. Dessvärre lyckas vi inte i tillräckligt hög grad omsätta investeringarna i ekonomiska effekter genom samhällsnytta, innovationer och jobb.

Även konkurrensen om kompetensen är global. För att attrahera såväl individer som företag att etablera sig i Sverige, så behövs kreativa miljöer för innovation. Det handlar om att skapa gynnsamma levnadsvillkor, avseende exempelvis bostäder, skola, skatter, kultur, men också en fungerande samverkan mellan företag, akademi och institut inom forskning, utbildning och innovation.

För att Sverige ska ligga i framkant och klara av utmaningarna måste vi kraftsamla och reformera ramverket, bland annat utbildnings-, forsknings- och skattesystemen. På så vis kan vi öka förutsättningarna för de kunskapsintensiva tjänsteföretagen att involveras i samverkan och utveckling och skapa en förståelse till tjänsteinnovation i världsklass.

¹ KIS-företag (Knowledge-Intensive Services) kan vara exempelvis datakonsulter, tekniska-, ekonomiska- och juridiska konsulter, arkitekter, utbildning, hälso- och sjukvård (Eurostats definition).

FIGUR 1: Hur ser den kunskapsintensiva tjänstesektorn ut i Sverige?

KUNSKAPSINTENSIVA TJÄNSTE-FÖRETAG DRIVER INNOVATION

Den ökade hastigheten med vilken innovation sker är en utmaning för företagen. Hur väl de lyckas finna och även dela kunskap och kompetens i tid blir en kritisk faktor. Här har de kunskapsintensiva tjänsteföretagen, KIS-företagen, en viktig roll då en stor del av den samlade kompetensen återfinns i dessa företag.²

Jämfört med andra OECD-länder har Sverige ett näringsliv med mycket stor andel KIS-företag, se figur 2. Idag utnyttjas inte den stora potential för innovation

som finns i dessa företag, till stor del på grund av att systemen riggats i en förlegad industriell kontext som faktiskt vare sig stödjer industrins tjänstefiering eller utvecklar tjänsteföregens innovationskraft. Innovationsstödjande aktörer måste uppdatera finansieringsmodeller, fokusera på utmaningsdriv och tvärvetenskap och aktivt involvera tjänsteföretag.

Almega ser behov av att underlätta för nya komplexa samverkansmodeller, ekosystem av små och medelstora företag, stora företag, akademi och offentlig verksamhet. Företagen har kanske en kärna med egen FoU, men den är i sin tur en del av ett större och ofta komplext nätverk av aktörer i samverkan. Det faktum att branschglidningen ökar innebär också att stuprörstänkandet med branscher i fokus som avnämare i innovationssystemet blir allt mer förlegat.

² Exempelvis inom yrkesgruppen ingenjörer i Sverige, arbetar hälften i privat tjänstesektor och av dem arbetar i sin tur hälften i KIS-företag.

ALMEGAS FÖRSLAG:

- ★ Ge VINNOVA i uppdrag att utforma strategiska forsknings- och innovationsprogram med hållbara finansieringsmodeller, som i ökad grad möjliggör för små och medelstora företag, tjänstebranscher och nya verksamheter att delta.

STRATEGISKA INNOVATIONS-OMRÅDEN (SIO) – KOMPLETTERAS MED TVÄRSEKTORIELLA MÖJLIGGÖRANDE SATSNINGAR.

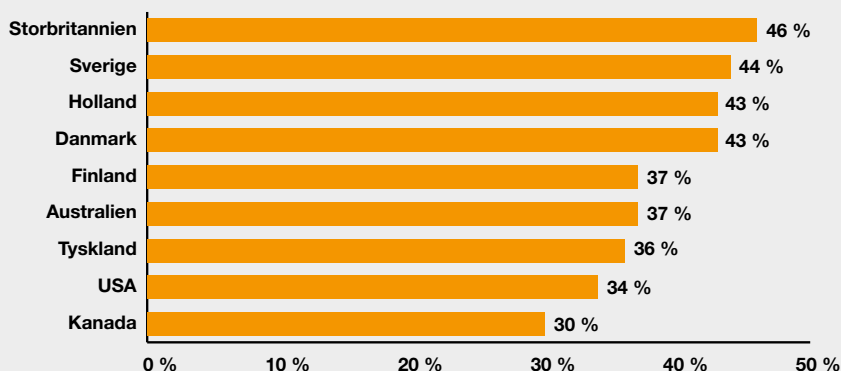
Merparten av de program inom SIO-satsningen som forskningsfinansierarna hittills beviljat finansiering har ett starkt teknik- och materialdriv. Almega ser nu stort behov av kompletterande tvärvetenskapliga och sektorsöverskridande program som möjliggör affärs- och tjänsteutveckling. På så vis

kan affärer skapas av den spetskunskap som generats i de mer teknik- och materialdrivna SIO. Vi ser ett behov av en *satsning på digitaliseringens möjligheter*, innehållandes generiska aspekter som exempelvis öppna data, säkerhet, integritet och digital delaktighet. Dessutom är finns stort behov av en *strategisk satsning på tjänsteinnovation*, förslagsvis en uppskalning av det VINNOVA-finansierade projektet Service Innovation Sweden som Teknikföretagen och Almega gemensamt drivit under 2015, se figur 3.

ALMEGAS FÖRSLAG:

- ★ Ge fortsatt finansiering till strategiska innovationsområden med bredare samverkan. Förstärk med en satsning, via VINNOVA, på de möjliggörande områdena tjänsteinnovation och digitaliseringens möjligheter.

FIGUR 2: Andel sysselsatta i KIS-branscher, andel av total sysselsättning, procent, 2009

FIGUR 3: Illustration av kompetensbehov för tjänsteinnovation, Agenda för tjänsteinnovation, Service Innovation Sweden 2014

- ★ Stärk kunskapsutvecklingen inom tillämpbar tjänsteforskning med tyngd på humaniora och samhällsvetenskap inom såväl akademi som institut.
- ★ Utveckla incitament för ökad samverkan genom resurstilldelnings- och meriteringssystemen.

INSTITUTENS INTERMEDIÄRFUNKTION MELLAN FÖRETAG OCH AKADEMI

Institutens roll att samverka för att bidra till nyttiggörande och spridande av kunskap är viktig. Instituterna tar den tidiga akademiska kunskapen vidare till tillämpning i projekt initierade av företagen. Även test och demonstration av nya varor, processer och

tjänster, där kommersiella aktörer saknar intresse, är en viktig funktion som instituten har.

Mot bakgrund av näringslivets struktur-omvandling måste instituten dels vidga sin avnämargrupp till att även inkludera nya eller omdanade branscher, dels att uppdatera det sätt med vilket de närmar sig företagen.

Ofta står företagen, oavsett branschtillhörighet, inför komplexa, tvärvetenskapliga utmaningar, där kompetens inom såväl IT, tjänsteforskning (affärsmodeller, betalningsmodeller, innovationsledarskap, immateriella rättigheter mm) som produktion fordras för att finna lösningar. Därför måste instituten kunna möta upp med ett holistiskt utma-

ningsfokuserat perspektiv. Företagen ska kunna mötas av ”en väg in”.

Instituten bör inte gå in på områden där kunskapen har en så pass hög mognadsgrad, att det finns ett kommersiellt intresse för KIS-företag att fungera som intermediärer och kunskapsutvecklare. Istället bör samverkan mellan instituten och KIS-företagen öka, genom att instituten tar de mer omogna delarna i ett projekt och konsulterna tar de delar där kommersiellt intresse och en marknad finns. Denna samverkan skulle också kunna främjas genom delade tjänster och ökad personrörlighet mellan institut, akademi och KIS-företag.

ALMEGAS FÖRSLAG:

- ★ Öka samverkan och rörligheten mellan akademi, institut och kunskapsintensiva tjänsteföretag genom gemensamma projekt och delade tjänster.
- ★ Bredda institutens uppdrag till att stödja nya branscher och företag, med fokus på små och medelstora företag.
- ★ Skapa en tvärvetenskaplig och bransch-överskridande institutsfunktion för tjänsteinnovation inom ramen för RISE-instituten. Utveckla möjligheten till test och demonstration av tjänstedominerade verksamheter inom satsningen.
- ★ För att möta företagens utmaningar bör instituten anta ett mer tematiskt utmaningsdrivet arbetssätt som fordrar tillgänglig kompetens över flera discipliner.
- ★ Underlätta för företagen att nå institutssektorn med sina utmaningar genom att skapa ”en väg in”.

- ★ Effektivisera och synliggör det offentliga innovationsstödsystemet, av bl a innovationskontor, inkubatorer, Science Parks, genom sammanslagningar av aktörer till ett mindre antal.

RELEVANTA UTBILDNINGAR FÖR TJÄNSTESAMHÄLLET

Den viktigaste produktionsfaktorn för svensk framtida konkurrenskraft är kompetens. Hur vi attraherar, utvecklar, belönar och behåller kompetenta människor, från Sverige och övriga världen, kommer att vara centralt för ett framgångsrikt innovationssystem. Omställningen mot ett mer kunskapsintensivt näringsliv skapar utmaningar för kompetensförsörjningen.

Företagen uppger i flertalet undersökningar att bristen på tillgänglig kompetens är det trängsta faktorn för investeringar och tillväxt i verksamheten. Dessutom har en kraftig matchningsproblematik konstaterats under flera år på arbetsmarknaden.

Universitetens och högskolornas kanske viktigaste uppgift är att säkerställa att studenterna får med sig uppdaterad och efterfrågad kunskap. De nyutexaminerade studenterna överför kunskap till det etablerade och nya näringslivet och bygger därmed vår framtida innovationskapacitet. Mot denna bakgrund anser Almega att det behövs satsningar på ökad utbildningskvalitet, bättre dimensionering samt högre relevans i högskoleutbildningarna.

ALMEGAS FÖRSLAG:

- ★ Förtydliga lagstödet för utbildningssamverkan i högskolelagens 2§.
- ★ Avsätt resurser, minst en miljard per år, för stärkt utbildningssamverkan kopplat

till nationella respektive lokala mål, strategier och resultat.

- ★ Stimulera små och medelstora företag att ta emot fler studenter på praktik och delta i samverkan med utbildningen, exempelvis genom samverkanscheckar.
- ★ Utvärdera utbildningssamverkan i det nationella kvalitetssäkringssystemet för högre utbildning.
- ★ Stärk resurserna till humaniora och samhällsvetenskap för höjd utbildningskvalitet.
- ★ Öka Sveriges attraktionskraft för internationella studenter genom ökade möjligheter att stanna och söka jobb efter examen samt genom ett stipendiesystem som är mer talangorienterat.
- ★ Öka Sveriges förmåga att behålla internationella studenter på arbetsmarknaden. För det krävs stärkt samverkan, karriärrådgivning, språkkurser och etableringsincitament.

STIMULERA INNOVATION I OFFENTLIG UPPHANDLING

Den offentliga marknaden utgörs av tiotusentals upphandlande myndigheter och värdet av den offentliga upphandlingen uppskattas till 500–750 miljarder kronor varje år, vilket motsvarar cirka 16–22 procent av Sveriges BNP.

Huvuddelen av upphandlingsförfarandena inte tillräckliga möjligheter för innovativa företag att offerera och sälja nya lösningar. Detta trots att det redan idag finns goda förutsättningar att göra upphandlingarna innovationsvänliga inom lagen om offentlig upphandling, LOU. Exempelvis skulle en ökad användning

av funktionsupphandling stimulera innovation, men det förutsätter att myndigheten beskriver sina behov och en visar öppenhet och beredskap för att pröva alternativa lösningar.

Beträffande innovationsupphandling, det vill säga upphandling av i förväg okända lösningar på ett definierat problem eller behov för vilka det ibland ännu inte har etablerats någon marknad, kan konstateras att detta i dag sker i mycket begränsad omfattning. Till stor del beror det på myndigheternas oberoende att ta risker och fokus på pris. Här behövs ett genomgripande arbete med att skifta fokus från pris till innovation och kvalitet.

Innovation kan också drivas på genom att förutsättningar för fler väl fungerande valfrihetssystem skapas, som gynnar nytänkande, fokuserar på funktion eller målstyrning. Här finns många möjligheter inte minst inom vård- och omsorgssektorn.

ALMEGAS FÖRSLAG:

- ★ Förutom en nationell strategi för offentlig upphandling bör regeringen ta fram en handlingsplan för innovationsupphandling i dialog med nyckelaktörer som myndigheter, kommuner, landsting och näringsliv.
- ★ Ge den nya upphandlingsmyndigheten i uppdrag att stötta upphandlande myndigheter och leverantörer vid nytänkande och innovation i offentlig upphandling.
- ★ Ge myndigheter i uppdrag att arbeta med efterfrågestyrda innovationsupphandlingar och satsa extra på innovationspartnerskap som träder i kraft 2016, med särskilt fokus på att lösa viktiga samhällsutmaningar.

FIGUR 4: Statistik över vilka branscher som i högst grad yrkat avdrag på arbetsgivaravgiften för FoU-anställda under jan-dec 2014 respektive jan-juli 2015. Källa: Skatteverket

Bransch	Antal jan-dec 2014	Antal jan-juli 2015
Konsulter (bl a teknikkonsulter)	748	739
Tillverkning	396	379
IKT (datakonsulter, programmering)	364	371

Totalt antal arbetsgivare som redovisat avdrag från arbetsgivaravgifter för FOU-anställda:

Antal jan-dec 2014

1990 st

Antal jan-juli 2015

1772 st

- ★ Utveckla funktionsupphandling. Säkerställ att krav som ställs i upphandling har relevans för den upphandlade affären. Mer fokus på kvalitet och innovation och mindre på lägsta pris.
- ★ Skapa förutsättning för fler väl fungerande valfrihetssystem som gynnar nytänkande, fokuserar på funktion eller målstyrning och därmed driver innovation.

SKATTESYSTEM FÖR ETT KUNSKAPS-DOMINERAT TJÄNSTESAMHÄLLE

Den höga beskattningen av arbete drabbar hela tjänstenärigen. Höga marginalsatker straffar näringar med välutbildad personal, såsom KIS-företag. I sammanhanget kan

värnskattnen pekas ut som en kraftig motkraft till utbildningspremie med negativ inverkan på talangfulla och innovativa individers vilja att stanna och verka i Sverige.

Bättre villkor i expertskattnen är en möjlighet att öka Sveriges attraktivitet för internationell kompetens. Villkoren är mer generösa i Danmark, och fler forskare och andra experter etablerar sig där jämfört med i Sverige.

I Sverige har små och medelstora företags FoU-intensitet minskat under perioden 2007–2011.³ Mot bakgrund av detta måste vi stärka dessa företags möjlighet till

3 Innovationsklimatet i Sverige – en analys av Innovation Union Scoreboard, Rapport 2015:06 Tillväxtanalys 2015.

reducerad arbetsgivaravgift för anställda som arbetar med FoU, som infördes i Sverige i januari 2014. Genom avdraget möjliggörs för företagen att kunna anställa högutbildade och därmed kunna ta sig an fler och mer avancerade projekt. Statistik från Skatteverket visar att mindre teknik- och IT-konsultföretag varit två av tre grupper som främst utnyttjat avdragsmöjligheten, samt att utnyttjandet av avdraget kraftigt ökat från 2014 till första halvåret 2015, se figur 4. Avdraget innebär idag att 10 procent av lönekostnaden får dras av från företagens arbetsgivaravgifter för FoU-anställda. Ett tak är satt till max 230 000 kronor per månad för samtliga anställda. Almega anser att avdragsmöjligheten bör utökas till 15 procent och att det maximala taket bör höjas, i ett första steg till 500 000 kronor, för att attrahera även medelstora företag. På så vis kan vi bryta trenden att FoU-intensiteten i små och medelstora företag minskar och istället se fram emot ökade FoU-investeringar i dessa viktiga motorer för kunskapsutveckling.

Våren 2013 infördes investeraravdraget. Genom detta kan fysiska personer, affärsänglar, i samband med investeringar i företag, nybildade eller vid nyemission, få göra avdrag för hälften av investeringen. Ett tak är satt till maximalt 650 000 kronor i avdrag per person och samtliga investerares insats får högst uppgå till 20 miljoner kronor per år. Eftersom många affärsänglar investerar i form av juridiska personer för att minska sin privatekonomiska risk, så bör avdraget utökas till att även gälla juridiska personer.

Nyetablerade och små företag har ofta svårt att erbjuda konkurrenskraftiga löner. De har samtidigt behov av nyckelkompetens

för att kunna utvecklas och växa. Det kan vara såväl ledningspersoner som specialister som man önskar attrahera. Genom personaloptioner kan kompetensen nås och en följeffekt blir dessutom ofta att riskvilligt kapital blir lättare tillgängligt, till följd av den tryggade kompetensen i bolaget. Idag ses inte personaloptioner som en attraktiv lösning. Om man erhåller optioner kostnadsfritt så kommer man att förmånsbeskattas och om det blir vinst, så kommer den att beskattas som inkomst av tjänst och arbetsgivaravgifter läggs till.

ALMEGAS FÖRSLAG:

- ★ Avskaffa värnskatten för ökade incitament till utbildning och tillgång till nationell och internationell kompetens.
- ★ Förbättra villkor för expertskatten genom att utöka avdraget till att gälla även juridiska personer. Korta ner karenstiden för återbetalning, efter avyttring, från dagens fem år, för att undvika inlåsningsseffekteter av kapital.
- ★ Utöka möjligheten till reducerad arbetsgivaravgift för FoU-anställda. Gör avdraget attraktivt även för medelstora företag genom att det utökas till 15 procent med ett förhöjt tak till 500 000 kronor.
- ★ Locka fram affärsänglar genom att utöka investeraravdraget till att gälla även juridiska personer.
- ★ Personaloptioner bör beskattas som inkomst av kapital, istället för som inkomst av tjänst.

Om Almega:

Almega är de svenska tjänsteföretagarnas arbetsgivar- och intresseorganisation. Almega har cirka 10 000 medlemsföretag i sju förbund, som tillsammans representerar ett 60-tal branscher inom tjänstesektorn. Medlemsföretagen har sammanlagt cirka 500 000 anställda. Förbunden arbetar med de frågor som rör respektive bransch.

Arbetsgivarförbunden bildar tillsammans Almega och ingår i Svenskt Näringsliv.

Bemanningsföretagen

IT & Telekomföretagen

Medieföretagen

Samhallförbundet

Tjänsteförbunden

Tjänsteföretagen

Vårdföretagarna

MER INFORMATION

Teresa Jonek, Näringspolitisk expert – forskning och innovation
e-post teresa.jonek@almega.se, tel 08-762 68 91

Almega

Sturegatan 11
Box 555 45
102 04 Stockholm

almeGa

www.almega.se